

Revisionsberättelse för år 2025

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som styrelser, nämnder och fullmäktigeberedningar bedrivit under år 2025. Revisorer och lekmannarevisorer har granskat regionens kommunala bolag, stiftelser, kommunalförbund och föreningar. Granskningen har utförts av sakkunniga som biträder oss revisorer.

Styrelser, nämnder och beredningar ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar för att det finns en tillräcklig intern kontroll och återrapportering till fullmäktige.

Revisorerna har till uppgift att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Vi har genomfört granskningen i enlighet med kommunallagen, fullmäktiges revisionsreglemente och god revisionssed. Granskningen är genomförd med den inriktning och omfattning som behövs för att ge en rimlig grund för bedömning i ansvarsfrågan. Underliggande revisionsrapporter finns på www.regionvasterbotten.se.

Sammanfattande iakttagelser

I april 2025 införde Region Västerbotten journalsystemet Cosmic. Byte av journalsystem har medfört stora konsekvenser för majoriteten av regionens verksamheter. Förberedelserna och övergången till det nya systemet krävde omfattande utbildningsinsatser, anpassningar i vårdverksamheterna och betydande resursanvändning. Detta medförde ökad arbetsbelastning för verksamheterna, minskad produktion och störningar i tillgänglighet och administration. Vi har förståelse för att införandet av ett nytt journalsystem inneburit betydande utmaningar och varit både komplext och resurskrävande. Systemet lever dock inte upp till förväntningarna och regionen behöver fortsätta utveckla Cosmic för att systemet ska möta verksamheternas behov. Årets granskningar visar på stora brister kopplat till Cosmic.

År 2025 är första året sedan pandemin som regionen redovisar ett positivt ekonomiskt resultat, bland annat som följd av att pensionskostnaderna återgick till mer normala nivåer. De ekonomiska utmaningarna kvarstår dock. Den medicintekniska utvecklingen och stora investeringsbehov skapar ett ekonomiskt utsatt läge för regionen samtidigt som åtgärder för att minska kostnader har haft svag effekt. Regionens redovisar ett negativt balanskravsresultat med 125 miljoner kronor. Tillsammans med negativa balanskravsresultat från år 2023 och år 2024 behöver regionen återställa 557 miljoner kronor.

Det finns allvarliga brister i den politiska styrningen som behöver åtgärdas. Granskningar år 2025 visar att styrelsen och nämnden inom flera områden saknat en tillräcklig strategisk styrning. En tillbakablick visar att problemen med den politiska styrningen har funnits under en lång period. Det är inte hållbart att styrelsen och nämnden inte åtgärdar brister som vi uppmärksammar. Exempelvis har vi i tidigare granskningar påtalat att det finns otydliga ansvarsförhållanden mellan styrelsen och nämnden. I årets granskningar av Cosmic ser vi nu att de otydliga ansvarsförhållandena bidrog till svårigheter i styrningen och nämndens passiva roll i införandet av systemet. Vi har också i tidigare granskningar påtalat att det funnits ett nyckelpersonsberoende inom finansförvaltningen, vilket fortfarande kvarstår i årets granskning.

Våra viktigaste iakttagelser för år 2025 i sammanfattning:

- Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden hade svag styrning och kontroll över sina ansvarsområden. Styrelsen och nämnden har brustit i sin kontroll inför driftsättningen av Cosmic. Trots att flera riskanalyser identifierade allvarliga och väsentliga risker och sårbarheter, vidtog styrelsen och nämnden inte några konkreta åtgärder för att hantera eller minimera riskerna. Styrelsen och nämnden har inte heller säkerställt att tillräckliga förbättringsinsatser genomförts efter systemet började användas i april 2025.
- Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden hade inte säkerställt att övergången till Cosmic varit ändamålsenlig. Förberedelserna innan systemet började användas var inte tillräckliga. Exempelvis förberedde genomförd utbildning inte hälso- och sjukvårdens medarbetare i tillräcklig grad för att kunna använda Cosmic. Nämnden beslutade inte heller om några uppdrag eller direktiv till verksamheterna inför driftsättningen.
- Regionstyrelsen hade inte säkerställt att regionens visselblåsarfunktion fungerade på ett ändamålsenligt sätt. Hanteringen av ett aktuellt visselblåsarärende visade att utredningen inte var genomförd enligt regionens interna styrdokument eller lagstiftning. Utredningen var varken oberoende eller objektiv. Hanteringen innebar också en risk för att visselblåsarens identitet hade kunnat röjas.
- Regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden hade brustit i sin hantering av fullmäktiges riktade uppdrag. Genomförda åtgärder hade begränsad effekt på ekonomi och tillgänglighet. Hanteringen av uppdraget att minska personalkostnaderna visade på bristfälliga beslutsunderlag, osäker ekonomisk styrning och en svag uppföljning. Styrelsen hade också brustit i sin rapportering av uppdragen till fullmäktige.

Sammantaget visar årets granskningar på brister som är av sådan omfattning att det kan komma att påverka regionens framtida möjligheter att bedriva en tillräckligt god vård. Vi ser också att brister som granskningarna uppmärksammat skulle kunna få allvarliga konsekvenser för patienter och medborgare i länet. Det är angeläget att styrelsen och nämnden agerar och vidtar åtgärder för att komma till rätta med bristerna.

I avsnitten nedan lämnar vi våra bedömningar för regionstyrelsen, övriga nämnder och fullmäktiges beredningar. Revisionsberättelsen avslutas med vår ansvarsprövning av styrelsen och nämnderna.

Regionstyrelsen

Vi bedömer att regionstyrelsen inte har bedrivit sin verksamhet på ett helt ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. För år 2025 hade styrelsen ett ekonomiskt underskott på 19 miljoner kronor. Underskottet kopplade främst till digitalisering och IT där införande och förvaltning av Cosmic haft stor påverkan. Av styrelsens 17 verksamhetsmål för år 2025 bedömde styrelsen att elva uppnåddes helt och sex delvis. Vår granskning för år 2025 visar att omkring hälften av styrelsens delmål inte var mätbara och att brister i målformuleringar och indikatorer inte skapat tillräckliga förutsättningar för att bedöma resultatet.

I flera år har vi påtalat att styrelsen brustit i sin roll att leda och samordna förvaltningen av regionens angelägenheter, vilket kvarstår även för år 2025. Vi bedömer även att styrelsen inte heller för år 2025 haft en tillräcklig styrning och kontroll över sina verksamheter. Fördjupade granskningar under året visar att styrelsen inte säkerställt att visselblåsarfunktionen följt interna regler och lagar. Kontrollen över operationella leasingavtal har inte varit tillräcklig och styrelsen har inte säkerställt en god kontrollmiljö för hanteringen av föreningsbidrag. Granskningen av Cosmic visar att styrelsen inte hade säkerställt att bytet till Cosmic varit ändamålsenligt. Ansvarsfördelningen mellan styrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden var otydlig och kontrollen över införandet hade i flera avseenden brustit. Betydande risker och sårbarheter var kända inför driftsättningen. Trots detta hade inga konkreta åtgärder och förbättringsinsatser vidtagits.

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Vi bedömer att hälso- och sjukvårdsnämnden inte bedrivit sin verksamhet på ett helt ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Nämndens verksamheter påverkades i hög grad under år 2025 av införandet av Cosmic. Det ansträngda läget påverkade resultatet. Nämndens resultat för verksamhetsmålen var svaga och nämnden hade ett underskott med 334 miljoner kronor. Även om underskottet minskade jämfört med år 2024, hade nämnden fortsatt bristande kontroll över kostnaderna. Många verksamheter klarade inte sina budgetar och de åtgärder som vidtogs hade begränsad eller ingen effekt.

I flera år har vi framfört till nämnden att den behöver bli mer aktiv i sin styrning. Vi bedömer att nämnden inte heller för år 2025 haft en tillräcklig styrning och kontroll över sina verksamheter. Fördjupade granskningar har inom flera områden visat att det saknats en strategisk styrning från nämnden. Exempelvis visade granskningen av vårdplatser att trots långvariga problem med vårdplatsbrist inom slutenvården, utgick nämndens planering och dimensionering av vårdplatser i huvudsak från budget och tidigare nivåer. Det saknades en samlad och långsiktig planering som utgick från det faktiska behovet. Granskningen av Cosmic visade att nämnden inte säkerställt att införandet varit ändamålsenligt, nämnden hade inte säkerställt att verksamheternas förberedelser varit tillräckliga innan systemet började användas. Nämnden hade inte heller vidtagit några konkreta åtgärder för att hantera eller minimera risker som hade identifierats inför driftsättningen av systemet.

Regionala utvecklingsnämnden

Vi bedömer att regionala utvecklingsnämnden har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt samt att nämnden haft en tillräcklig intern kontroll. Nämnden hade ett överskott med 7,3 miljoner kronor. Detta motsvarade 1,6 procent av budget. Överskottet förklaras främst av överskott för kollektivtrafiken.

Den grundläggande granskningen för år 2025 visade att nämnden delvis hade tillräckliga resultat för sina verksamhetsmål. Nämnden uppfyllde 10 av sina 18 delmål och genomförde två av tre riktade uppdrag från fullmäktige. Nämnden hade inte säkerställt att regler och riktlinjer följdes fullt ut vad gällde leasingavtal och föreningsbidrag. Positivt var att nämnden hade utvecklat styrning och uppföljning av mål. Nämnden hade även utvecklat internkontrollarbetet och ägarstyrningen av regionens kommunala bolag.

Folkhögskolestyrelsen

Vi bedömer att folkhögskolestyrelsen har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Folkhögskolestyrelsen hade ett överskott med 0,4 miljoner kronor och har utfört sitt grunduppdrag. Styrelsen höll sig löpande informerad om sin verksamhet och beslutade om grundläggande styrdokument. Vi bedömer däremot att styrelsen inte har haft en helt tillräcklig målstyrning och intern kontroll. Styrelsen hade bland annat otydliga nämndmål och det framgick inte av internkontrollplanen hur kontrollerna skulle genomföras.

Patientnämnden

Vi bedömer att patientnämnden har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Patientnämnden hade ett överskott med 0,5 miljoner kronor och har utfört sitt grunduppdrag. Nämnden höll sig löpande informerad om sin verksamhet och beslutade om grundläggande styrdokument. Vi bedömer däremot att nämnden inte haft en helt tillräcklig målstyrning och intern kontroll. Nämnden hade bland annat otydliga kopplingar mellan indikatorer, nämndens mål och fullmäktiges mål. Nämnden hade inte heller genomfört kontrollerna i enlighet med internkontrollplanen.

Gemensam måltidsnämnd i Skellefteå

Vi bedömer att måltidsnämnden har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Nämnden har också haft en tillräcklig intern kontroll. Nämnden uppfyllde sina mål och hade ett ekonomiskt överskott på 2 miljoner kronor. Nämnden höll sig löpande informerad om sin verksamhet och beslutade om grundläggande styrdokument.

Fullmäktiges beredningar

Vi bedömer att fullmäktiges tre beredningar; Demokratiberedningen, Beredning för samverkan och regional utveckling samt Beredning för kompetensförsörjning har bedrivit verksamheterna på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Ansvarsprövning

Vi bedömer sammantaget att regionala utvecklingsnämnden, folkhögskolestyrelsen patientnämnden, måltidsnämnden och fullmäktiges beredningar genomförde sina verksamheter på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Vi bedömer att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden genomförde sina verksamheter på ett inte helt ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande. Den finansiella redovisningen är framtagen i enlighet med lag om kommunal bokföring och redovisning och god redovisningssed.

Vi bedömer att regionala utvecklingsnämnden och måltidsnämnden i Skellefteå har haft en tillräcklig intern kontroll. Vi bedömer att folkhögskolestyrelsen och patientnämnden inte hade en helt tillräcklig intern kontroll. Vi bedömer att regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden inte hade en tillräcklig intern kontroll.

Vi bedömer att regionen inte uppnår något av fullmäktiges tre finansiella mål. Regionen klarade inte målet om att verksamhetens resultat skulle vara positivt med minst 3,0 procent av skatter och generella statsbidrag. Verksamhetens resultat hade ett överskott med 62 miljoner kronor, vilket motsvarade 0,5 procent av skatter och statsbidrag. Regionen klarade inte heller målet om att soliditeten inklusive hela pensionsåtagandet skulle vara minst minus 13 procent. Utfallet för detta mål var minus 14 procent. Slutligen klarade inte regionen målet om att låneskulden, exklusive pensionsskulden, högst fick uppgå till 22 procent av skatteintäkter och generella statsbidrag. Utfallet för detta mål var 25 procent.

När det gäller verksamhetsmål bedömer vi att resultaten enligt årsredovisningen inte är förenliga med fullmäktiges mål. Regionen uppnår tre av sju verksamhetsmål för år 2025.

Mot bakgrund av negativt balanskravsresultat, att inget av de finansiella målen uppnås samt att endast tre av sju verksamhetsmål är uppfyllda bedömer vi att resultaten inte är förenliga med god ekonomisk hushållning.

Vi riktar anmärkning mot regionstyrelsen i sin helhet och sjukvårdsnämndens ordförande för passiv och bristande styrning och kontroll över identifierade risker och brister i journalsystemet Cosmic.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för regionstyrelsen, övriga nämnder, beredningar samt enskilda ledamöter i dessa organ.

Vi tillstyrker att fullmäktige godkänner regionstyrelsens årsredovisning för år 2025.

Våra ställningstaganden är baserade på de rapporter som finns redovisade i bilagor till revisionsberättelsen.

Revisionsberättelsen är digitalt signerad den 20 april 2026.

Edward Riedl, ordförande
Bert Öhlund, vice ordförande
Thomas Nordenstam
Mattias Sehlstedt
Alf Molin
Eva Andersson
Bertil Burén

Revisor Alf Molin har anmält jäv och deltog inte i ansvarsprövningen av beredningen för samverkan och regional utveckling.

Bilagor:

- Sammanställning av iakttagelser i granskningar år 2025 (Gr 10/2025)
- Revisionsberättelser och granskningsrapporter för:
 - o Regionens kommunala bolag
 - o Kommunalförbund
 - o Stiftelser, fonder och föreningar

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med avancerade elektroniska
underskrifter:

